

W skrócie

EASTERN
EUROPE
HUB

Ochrona i przeciwdziałanie przed wykorzystywaniem seksualnym i innymi formami przemocy uchodźców ze społeczności romskiej

Nietolerancja i dyskryminacja, w tym krzywdzące wypowiedzi i powielanie stereotypów, od wieków dotyczą społeczności romskie w regionie Europy Wschodniej. Zjawisko to w dalszym ciągu wywołuje zaniepokojenie społeczności romskich uchodźców przed wojną w Ukrainie.

Szacuje się, że około 100 000 uchodźców uciekających z Ukrainy do Europy to Romowie (1). Podczas odpływu uchodźców do krajów sąsiednich Romowie spotkali się z dyskryminacją na granicach, a także z profilowaniem etnicznym i przemocą werbalną. Niektórym rodzinom odmówiono udzielenia pomocy. Romscy uchodźcy pozostawieni byli bez pomocy na dworcach kolejowych, a także umieszczano ich w prowizorycznych obozach lub odseparowano w przeludnionych ośrodkach dla uchodźców. Przedstawiciele władz oraz inne osoby twierdzą, że

Romowie uciekający przed wojną nie są „prawdziwymi uchodźcami”, lecz przekraczają granicę w celu uzyskania dostępu do pomocy humanitarnej.

Co wiemy na temat zagrożeń dla ochrony romskich uchodźców z Ukrainy?

W Ukrainie

- Szacuje się, że 400 000 Romów mieszkających w Ukrainie przed wojną borykało się z wysokim stopniem ubóstwa oraz z brakiem dostępu do zatrudnienia, edukacji i opieki zdrowotnej (2). Spotykali się oni także z uprzedzeniami, mową nienawiści oraz z agresywnymi atakami, co do których władze nie prowadziły czynności wyjaśniających (3).

Dyskryminacja romskich uchodźców nie jest nowym zjawiskiem

W roku 2000, podczas konfliktu w Kosowie, mimo że Romowie byli uchodźcami uciekającymi przed wojną, zorganizowanymi pogromami, podpaleniami, gwałtami i zabójstwami, ich wnioski o azyl spotykały się ze sceptycyzmem i podejrzliwością ze strony różnych władz. Zostali oni sklasyfikowani jako fałszywi migranci ekonomiczni, nomadzi prowadzący wędrowny tryb życia i oszuści-artycyści. Misja ONZ w Kosowie (UNMIK) przez dekadę przetrzymywała przesiedlone romskie kobiety, dzieci i mężczyzn w toksycznych, skażonych ołowiem obozach. Po tej przymusowej migracji dziesiątek tysięcy Romów, państwa członkowskie UE zainicjowały przymusowe wydalenia i powroty Romów do Serbii i Kosowa. Nadużycia i złe traktowanie Romów uciekających przed konfliktami stanowią kolejny przejaw dyskryminacji antyromskiej. „To, czego świadkami jesteśmy dzisiaj, stanowi kontynuację brutalnej i w dużej mierze nieznannej historii represji wobec Romów sięgającej kilkuset lat wstecz”. Źródło: *Fragment przemówienia wygłoszonego w Sztokholmie na Międzynarodowej Konferencji na temat Ludobójstwa Romów i Zwalczenia Dyskryminacji wobec społeczności Romów / Romnij, 20-21 października 2022.*

Granice Ukrainy

- Pojawiły się doniesienia, że niektórym rodzinom romskim wielokrotnie odmawiano możliwości wyjazdu z Ukrainy na przejściu granicznym w okolicach Berehova na granicy z Węgrami (4).
- Na skutek dyskryminacji i odmowy udzielenia pomocy humanitarnej na Węgrzech, wielu romskich uchodźców pomimo zagrożeń wraca do Ukrainy (2).

Mołdawia

- Romowie, którzy przekroczyli granicę z Mołdawią, znaleźli się w posegregowanych według kryterium etnicznego ośrodkach dla uchodźców, w których panują złe warunki życia (3, 5).
- Osobom nieposiadającym dokumentów tożsamości odmawia się prawa wyjazdu na przejściach granicznych w południowo-zachodnim regionie Zakarpacia, gdzie mieszka jedna z najliczniejszych społeczności romskich. Wielu osobom z uwagi na brak dokumentów tożsamości grozi ryzyko statusu bezpaństwowca (5).
- Oficer straży granicznej w miejscowości Palanca, która jest głównym przejściem granicznym z Ukrainą, oskarżył ludność romską o handel, w szczególności handel dziećmi i organami dziecięcymi, bez jakichkolwiek dowodów na poparcie swoich zarzutów. Inni powtarzali dyskryminujące przekonanie, że Romowie zajmują się handlem ludźmi (3).
- Pracownicy ośrodka dla uchodźców rzekomo zwrócili się do uchodźców romskich z następującymi słowami: „Mam was dosyć, obrzydliwi Cyganie.

Chcę się was pozbyć raz na zawsze”. Wobec uchodźców, w tym osób starszych i dzieci, zastosowano gaz łzawiący (6).

- Rząd Mołdawii podjął działania w celu polepszenia traktowania uchodźców romskich, powołując mediatora społeczności romskiej w ramach Wspólnego Centrum Zarządzania Kryzysowego z Urzędem Wysokiego Komisarza ONZ ds. Uchodźców (UNHCR), a także grupę zadaniową na rzecz Romów zajmującą się bezpośrednio kwestiami dotyczącymi uchodźców romskich (7).

Polska

- Mężowie wielu uchodźczyń romskich walczą na wojnie i kobiety te przemierzają drogę same. Uchodźcy romscy są dyskryminowani przez prywatne podmioty świadczące usługi mieszkaniowe i przez właścicieli mieszkań. Często pozostają oni na długi czas w ośrodkach dla uchodźców w całej Polsce (8).
- Romscy uchodźcy często doświadczają dyskryminacji ze strony innych uchodźców. „Kiedy inni uchodźcy widzą osobę pochodzenia romskiego w ośrodku dla uchodźców, głośno ostrzegają się nawzajem, aby schować swoje rzeczy. Romowie przywykli do dyskryminacji w Ukrainie, a to, czego doświadczają w Polsce jest kontynuacją takiego stanu rzeczy”. (8)
- Według grupy wolontariuszy Polska-Romowie-Ukraina, koordynacją pomocy dla uchodźców romskich w większym zakresie zajmują się osoby prywatne podejmujące działalność na własną rękę oraz organizacje pozarządowe (8).

Rumunia

- W Rumunii uchodźcy romscy często spotykają się z takim samym dyskryminującym traktowaniem, jak Romowie mieszkający w tym kraju.
- obrońcy praw Romów w Rumunii twierdzą, że kryzys uchodźczy rzucił światło na sposób, w jaki Romowie wciąż doświadczają wrogich zachowań w dzisiejszej Europie.
- Dużej grupie uchodźców romskich odmówiono wydania posiłków w ośrodku pomocy humanitarnej w Bukareszcie i zostali oni wyrzuceni z placówki z powodu tego, że byli „głośni” i „jedli za dużo”. Pracownicy ośrodka odmówili im pomocy, mówiąc: „Nie jesteście Ukraińcami, jesteście Romami, idźcie stąd!”. (9)

Wybrane wyszczególnione obawy dotyczące ochrony i przeciwdziałania przed wykorzystywaniem seksualnym i innymi formami przemocy

- Stałym problemem wielu Romów z Ukrainy jest brak dokumentów tożsamości, takich jak paszporty czy akty urodzenia.
- Młodzież romska doświadcza problemu nierównego dostępu do różnych możliwości, w tym do edukacji.
- Problem ograniczonego dostępu do różnych możliwości w jeszcze większym stopniu dotyka romskie kobiety z uwagi na liczne przejawy dyskryminacji, z

jakimi się one spotykają ze względu na swoje pochodzenie etniczne i płeć.

- Podczas kryzysu wywołanego pandemią COVID-19 zaobserwowano wzrost przypadków mowy nienawiści skierowanej wobec społeczności romskich, w tym kobiet i dziewcząt. Gwałtownie wzrosły wskaźniki przemocy domowej. Trudności w dostępie do edukacji cyfrowej spowodowały wzrost ryzyka porzucania szkół przez dziewczęta, zwiększając tym samym prawdopodobieństwo wczesnych lub przymusowych małżeństw.

Organizacje zajmujące się problemami Romów:

Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka (ODIHR): Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE)

Punkt Kontaktowy do spraw Romów i Sinti (CPRSI) www.osce.org/odhr/romaand-sinti

Europejskie Centrum Praw Romów

w językach romskim i angielskim

<http://www.errc.org/>

Avenue de Cortenbergh 71, 4th floor / 1000 Brussels, Belgium

E-mail: office@errc.org

Romea.cz

<https://romea.cz/en/about-romea>

Strona internetowa w językach angielskim i czeskim poświęcona wiadomościom dotyczącym spraw Romów

Rumunia:

Aresel

Obywatelska inicjatywa na rzecz edukacji w sprawach dotyczących Romów, z siedzibą w Bukareszcie

<https://aresel.ro/en/>

E-Romnja:

Organizacja Kobiet Romskich

<https://e-romnja.ro/>

Carusel

office@carousel.org

Agenția Împreună

office@agentiaimpreuna.ro

Mołdawia:

Centrul de Drept al Avocatilor

Coaliția Vocea Romilor - Valeriu

Caldararu +37368757605

valeriu.caldararu@mail.ru;

Asociatia Vocea Romilor - Marin Alla -

+37369162200; vocearomilor@gmail.com

Fundația pentru Dezvoltare

Babriela.ojog@fam.med

Polska:

Polska - Romowie - Ukraina

grupa wsparcia / support group / Група підтримки

Facebook: Polska - Romowie - Ukraina

roma-poland-ukraine@protonmail.com

Metodologia:

Opracowano na podstawie analizy danych zastanych (*desk research*) zawartych w materiałach informacyjnych i wypowiedziach w języku angielskim.

Źródła:

1. [Uchodźcy z Ukrainy nie wszędzie w Europie są mile widziani.](#)
2. [W obliczu dyskryminacji uchodźcy romscy z Ukrainy wracają do domu.](#)
3. [Mołdawia: Romscy uchodźcy w Ukrainie spotykają się z segregacją.](#)
4. [Straż graniczna oskarża Romów o „wykroczenia” na Węgrzech.](#)
5. [Ukraińscy Romowie w Mołdawii spotykają się z segregacją i złymi warunkami życia.](#)
6. [Dyskryminacja antyromska po Holokauście.](#)
7. [Romscy uchodźcy z Ukrainy borykają się z zimą w Europie i z dodatkowymi obciążeniami spowodowanymi wrogością i dyskryminacją.](#)
8. [Romscy uchodźcy z Ukrainy napotykają na zamknięte drzwi w Polsce.](#)
9. [Według raportu CNN romscy uchodźcy uciekający przed wojną w Ukrainie spotykają się z dyskryminacją i uprzedzeniami w Rumunii.](#)